

PETR RŮŽIČKA

ŠLI DVA,
ŠEL SÁM

PŘÍBĚH VELKÉHO PŘÁTELSTVÍ
NA POZADÍ BOUŘLIVÉ DOBY

COSMOPOLIS

Petr Růžička

ŠLI DVA, ŠEL SÁM

PETR RŮŽIČKA

ŠLI DVA,
ŠEL SÁM

PŘÍBĚH VELKÉHO PŘÁTELSTVÍ
NA POZADÍ BOUŘLIVÉ DOBY

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Text © Petr Růžička, 2022

Cover © Tomáš Sitar, 2022

© Grada Publishing, a. s., 2022

Odpovědná redaktorka Julie Gonzálezová

Korektura Marie Gonzálezová

Sazba Roman Křivánek, Art007

ATELIER Grafický návrh obálky Ing. arch. Tomáš Sitar
TOMSON A-PARTNER ARCHITECTS
ATELIER TOMSON

Vydala Grada Publishing, a. s. pod značkou Cosmopolis v Praze roku 2022,
jako svou 8576. publikaci

Tisk Tribun

Grada Publishing, a. s.,
U Průhonu 22, Praha 7

ISBN 978-80-271-4965-0 (ePub)

ISBN 978-80-271-4964-3 (pdf)

ISBN 978-80-271-3548-6 (print)

Věnováno všem lidem,
kterým velké dějiny zmařily jejich MALÉ životy

Posluchárna obsazená do posledního místečka byla nabitá vzrušeným očekáváním. Atmosféra i vydýchaný vzduch by se daly krájet.

Bruno obsadil strategicky výhodné místo nahoře uprostřed. Zdálo se, že poslouchá víkendová trampská dobrodružství spolužáka Karla Nováčka. Ve skutečnosti však jako mlsný kocour šmejdil očima po tvářích a postavách několika málo studentek brněnské právnické fakulty.

Zachytil tak jen, jak Karel z malého městečka kdesi ve východních Čechách říká:

„Jo, jo, takhle to vypadá, když má přednášet sám VěPéWé.“ Bruno věděl, že myslí Velkého Profesora Weyra. Ale ani Karlova veselá hláška ho nemohla z jeho myšlenek rozptýlit.

Karel pokračoval a Bruno slyšel: „Po škole zajdu do krámu, kde prodávaj úžasnou rejž. Večer dojde na kolej, budu s hošma vařit hovězí podle cikánského receptu. Bude plno piva a nějaký víno ti taky pořídím.“

Posluchárna už pořádně hlučela, protože pan profesor měl lehké zpoždění.

Bruno začal s Karlem živě diskutovat: „Kamaráde, víš, že bych přišel moc rád, ale budou tam nějaké holky? Přece na koleji žádné spolužačky nejsou... A vůbec, vždyť jsem ti říkal už minulý týden, že mám dnes schůzku s tím úžasným děvčetem, jak jsem si dodal odvalu a promluvil na ni ve městě.“

Školního partáka měl Bruno ve veliké oblibě, ale popravdě se stýkali hlavně během školy.

„Jo, pravdu díš, pardále, já na to zapomněl. Jestli to všechno nezdlábnem, tak ti tu baštu vodložím a můžeš to vychutnat zejtra,“ ukončil neopětované pozvání Karel.

Bruno se znovu zabral do svého vnitřního světa a vybavoval si nádhernou tvář děvčete z minulého týdne. To setkání, její obličej, vše pro něho bylo jako zjevení. Již několik dní nemohl ty obrazy vypudit ze svých myšlenek. V poslední době jeho devatenáctiletým tělem hormony cloumaly ostošest. Představy pracovaly naplno. Víc než často mu zabíhaly k dívkám.

Příchod profesora Weyra a jeho asistentů strhl lavinu rychlého usazování a okamžitého klidu. Najednou by bylo slyšet v posluchárně upadnout špendlík.

Charismaticky důstojný profesor po přivítání se studenty a krátkém úvodu začal hbitě přednášet: „Obsahem normy může být cokoliv. Z toho plyne, že obsah sám nerozhoduje o metodě poznávací, nýbrž jediné forma, ve které vystupuje, že předpokládáme, že onen obsah býti má... Vše, co bylo způsobeno, ale také vše, co nebylo způsobeno, může takto býti obsahem normy...“

Ve chvílích, kdy si Bruno nedělal poznámky, po očku sledoval ruce ostatních studentů. Pozoroval jejich pera tančící po papírech a poznámkových blocích jako štíhlé baletky v Labutím jezeře. Snažil se pochopit profesorův výklad a jeho normativní teorii práva. Ovšem stále častěji v myšlenkách a představách utíkal k dnešnímu podvečeru, do kterého vkládal velké naděje a očekávání.

Vzpomínal na setkání v centru Brna. Přemýšlel, že se na sebe zachoval nezvykle kurážně. Zas a znova se mu rozléval v hrudi hřejivý pocit. Tehdy na náměstí si opět všiml té kouzelné bytosti, kterou ve městě potkal již několikrát. Vždy po ní hodně pokukoval. Ty úžasné pronikavé oči, krátké lehce kudrnaté vlasy skryté pod kloboučkem...

Vůbec neví, jak se to stalo. Asi to byla fascinace tou dívkou, co mu dodalo odvahy, že za ní na zastávce električky přišel a spustil: „Jste překrásné děvče a já bych se s vámi tuze rád seznámil.“

Ještě i teď, po několika dnech, se Brunovi její věta stále opakuje v mysli. Pořád přemýšlí a vůbec nechápe, kde se to v něm vzalo. O to více však z toho má již několikátý den hodně pěkný pocit.

Zjevně šokovaná dívka jej totiž neposlala do háje. Naopak mu s úsměvem sdělila: „Jsem Romy, přijď v pondělí v šest večer na Eichhorn.“ Vzápětí naskočila do električky, za kterou on ještě dlouho nevěřicně hleděl.

Bylo pondělí odpoledne, přednášky a výuka budoucím právníkům už skončily. Studenti brněnské právnické fakulty po skupinkách opouštěli svoji alma mater.

„Bruno, tak přijďte večer na večeri voba, vezmi s sebou i tu svoji novou kamarádku,“ zkušel při rozloučení Karel umluvit Bruna, aby se večer přeci jen potkali na koleji.

Bruno už napůl na odchodu Karlovi odvětil: „Kájo, vážně ne, dnes se to nehodí, bavte se dobře. Ahoj.“

Potom v poklusu zahrnul vlevo za roh právnické fakulty a nejkratší cestou směrem k lužáneckému parku spěchal k domovu. V parku si cestu zkracoval přes trávníky, maje přitom výčitky svědomí. Pokradmu se rozhlížel, jestli jej odněkud nevidí strážník. Schody ve Schodové ulici bral po třech. A už byl u té nové velké vily. To bylo neklamné znamení, že domů je to, jen co by kamenem dohodil.

V zádveří jej odchytila maminka s úsměvem na tváři: „Tak už je doma, mein geschickter Student!“ Ani se nezeptala, jak se mu dnes dařilo, a hned pokračovala: „Mám úžasnou novinu mein Sohn, tvá sestra Trudy čeká děťátko, dnes od ní přišel ze Španělska dopis s touto Nachricht.“ Brunova matka Anne pocházela z Německa, kde dříve žila ve švábském městečku Sindelfingen. V rozrušení tak přimíchávala do řeči německá slovíčka.

Zpráva o těhotenství starší sestry Bruna samozřejmě zaujala. S ohledem ke své dnešní misi však nyní hleděl hlavně se najíst a dostat se brzo do koupelny k vylepšení se na večerní dostaveníčko.

„Mami, co máme na jídlo, mám hlad jak vlk,“ vyhrkl na matku nepůsobně místo odpovědi.

Tu Brunova reakce na chvíli zarazila, ale hned jej zvala do jídelny k pozdnímu obědu.

Během jídla mlčel a přemýšlel o své starší sestře, která se při studiích hospodářky ve Vídni seznámila s rakouským diplomatem, s nímž nyní dlela na velvyslaneckém úřadě ve Španělsku. Že by se v brzké době měl stát strýčkem, jej nejprve zarazilo, ale v posledku mu to přišlo zajímavé a potěšující.

Další výborná zpráva při dnešku. Mrzelo jej, že byl k mamince hrubý a dal se s ní do hovoru: „Mamma, to je vzrušující, já vlastně budu strýc...“ Věděl, že máma je ráda, když jí říká mami německy.

Matce to jako vždy rozjasnilo tvář: „A já budu Oma, babička, to je hrůza, jak ten čas letí, už budu stará bába.“

„Ale mami, prosím tě, nechej toho, vždyť jsi jako poupě,“ křenil se Bruno.

Zčistajasna však zvažněl a na zkrabaceném čele se mu vyrýsovaly vrásky a pokračoval v debatě. „Mami, ale v poslední době se v rádiu a v novinách objevují ze Španělska jakési znepokojivé zprávy. Je tam nějaká krize, dokonce jsem zaslechl něco o různých střetech...!“

„Meine Güte, Bruno, to mi nedošlo, du hast Recht,“ přeskočila zjevně rozrušená matka zase do němčiny. Musím se sofort telefonicky spojit s tvým otcem. Musíme dát hlavy dohromady. Co teď s tím. To je nadělení!“

Po španělské zprávě neměla již Brunova matka stání ani klidu.

Bruno chvatně zhltl zbytek oběda, sebral nádobí ze stolu a uklidil se nahoru do svého pokoje.

Otevřel šatní skříň. Dobře věděl, že první dojem se nedá ničím nahradit. S pocitem, že on rozhodně na Romy dojem udělat chce, začal vyndávat obleky, které na večer přicházely v úvahu. Košili zvolil samozřejmě bílou, kalhoty hnědé a sako béžové. Nachystal si i lehký svrchník. Dny sice již byly docela teplé, ale večery zůstávaly jarně chladné.

Měl ještě nějaký čas, tak si napustil horkou vanu a zalezl si do očistné a konejšivé vody s knihou. Paperback s detektivem Nickem Carterem bylo to pravé po celém dni teorie práva. Lenošil tak při čtení asi půl hodiny. Jakmile voda začala vychlázet, Bruno si ještě

připustil do vany teplou. Chvilí koketoval s myšlenkou, že si udělá sám dobře rukou a sprchou. Nakonec choutky potlačil s tím, že večer to bude zajímavější, neboť po setkání s Romy bude mít její tvář a tělo v živé paměti.

Vylezl z vany a dlouho se labužnický otíral huňatým bavlněným ručníkem. Vzal si čisté spodky a zamýšleně se postavil k oknu.

Hlavou se mu honila nejen Romy a nervozita ze setkání s ní, ale také těhotná sestra Trudy a události ve Španělsku. Rej myšlenek přerušil pohled do zahrady se záhony květin a upraveným trávníkem. Vzorňe uklizený a čerstvě natřený altánek, kde často zbytek rodiny o nedělích sedával při kávě, se leskl v záplavě ostrého jarního sluníčka.

Snad vzpomínky na sestru v něm vyvolaly mlhavé obrazy z dětství. Rázem je mu znovu sedm roků. Obrazy běžící Brunovi hlavou se ovšem neodehrávají v této honosné vile v Černých Polích, ale v baráčku na okraji Brna s malou zahrádkou. Ta byla královstvím a eldorádem všech čtyř sourozenců. Dvou chlapců a dvou děvčat. Bruno byl benjamínek, prostřední sestry Trudy a Emma, nejstarším a prvorozným byl Jan, pro maminku Hans.

„Mnoho vody proteklo Svratkou od těch dob a mnohé se změnilo,“ slyšel se Bruno, jak si povídá sám nahlas.

Jen jedno bylo stále stejné. Otec Jan, přednosta nejlepší brněnské chirurgické a ortopedické kliniky, tráví v práci více času než doma. Dnes, stejně jako i dříve, je otec nejpřísnější na něj. Jako nejmladšímu z rodiny mu to nikdy nepřišlo fér.

Táta se s dětmi, jestliže byl náhodou doma, nikdy moc nebavil. To Brunovi asi chybělo nejvíc. Naštěstí Mamma mu vše vynahrádila měrou vrchovatou. Bylo až neuvěřitelné, co vše jeho maminka zvládla. Díky otcovu postavení byla rodina samozřejmě velmi dobře zaopatřena. Peníze ovšem nejsou vše, pomyslel si zas a znova přemýšlivý Bruno.

Dotírající chmurné myšlenky, zlehka se vkrádající do jeho podvědomí, zahnal raději letným mávnutím rukou a dooblékl se.

Při scházení schodiště dolů do haly zahlédl matku už v klidu a s úsměvem na tváři. Patrně ji otec něčím v telefonu uklidnil, nebo dokonce slíbil vrátit se z kliniky dříve než obvykle.

„Mami, co je nového? Vidím, že už nejsi tak ustaraná,“ zeptal se matky.

Matka hned přispěchala s odpovědí, aby si snad nedělal starosti: „Tvůj otec vyplní pár chorobopisů, sedne do automobilu a brzy přijede. Musíme zjistit něco o situaci ve Španělsku. Případně se pokusíme Trudičce do Španělska zatelefonovat.“

No jasně, pakliže jde o Trudičku, tak pan otec bude doma v cuculetu, pomyslel si v duchu Bruno, ale hned tu jízlivost pustil z hlavy.

Vzápětí jej matka přepadla otázkou: „A vy se chystáte kampak, mladý muži? Vyštafírovaný jako o neděli? V tom je jistě nějaké děvče, že mám pravdu, Bruno?“

Bruno nejen že se cítil dospělý, ale také téměř ve dvaceti letech dospělým i byl. Tyto obligátní matčiny dotazy mu lezly poslední dobou na nervy.

„Aber Mamma, bitte,“ schválně použil matčinu rodnou řeč. „Spolužák Karel, víš, jak jsem ti o něm včera vyprávěl, nás chce na kolejích ohromit svým kulinářským uměním. Budou tam mít bečku piva a tak.“

„Ale synku, vždyť tobě pivo přeci nijak moc nechutná,“ potutelně se na něj usmívala elegantní Brunova máma.

Syna vyprovázela hrdýma očima, které na něm mohla nechat. Pyšně si pomyslela, že se jim nejmladší syn povedl. Husté plavé vlasy, chytré pronikavé modrošedé oči a štíhlá vyšší figura. Je z něj švihák.

Bruno tento matčin pohled neviděl. Mezi dveřmi jen utrousil něco o vínu a spěchal směr Veverčí ulice.

2

Žanek Bauer se probudil zimou. Chvilí mrkal, ale brzy pochopil, že houně, kterou byl přikrytý, leží stočená u jeho nohou. Díky chladu přicházel rychleji k sobě. Jeho vědomí se ještě prodíralo mlžným oparem rozespalosti a vypitého alkoholu. Současně si uvědomil, že vedle něj neleží ta koc, kterou sbalil včera večer na čochu. A to jej probralo definitivně.

Nacvičeným pohybem bleskurychle nahmatal známé místo ve slavníku a oddechnul si. To málo našpórovaných kaček bylo na svém místě.

Ještě že mně nešlohla love, pomyslel si.

Mysl měl díky vypitým pivům jako za závěsem. Postupně se prokousával ke zjištění, co se včera večer a v noci vlastně dělo. Po osmém pivu začal ztrácet kontrolu. Byl s každým kamarád. Kolčil s nějakou mrcnou a po desátém pivu s ňou skončil tady ve svém příbytku v mistrově dílně.

Ještě si na chvíli lehl s houní vytaženou až ke krku a blaženě se usmíval při vzpomínce, jak tu babu asi hodinu klátil. Asi to nebylo špatné, protože vriskala jak hotová. Dobře že blízko dílny nebydlí žádný lidi, pomyslel si.

Blaženost ale rychle vystřídalaly chmury. Vzpomněl si na tatu, kterej byl furt v bordelu, chytl syfla a umřel. Mimoděk se prošahal tam dole. Nakonec odhodil houni, chytl si lulana a přetáhl předkožku. Na žaludu nic zvláštního nepozoroval. Pustil to z hlavy a jal se oblékat.

Vzpomněl si, že matce slíbil zajet dnes ráno za Brno k řezníkovi pro nějakou flákotu.

Venku se začala rozpouštět tma. Rozbřesk se na východě třepotá jako stříbřitá vlnka, vzduch je ještě syrový a neodbytný. Hodiny ukazují kolem páté.

Žanek pocházel ze Starého Brna a vyučil se u mistra Novotného automechanikem. Po vyučení v dílně na Vídeňce zůstal a pomáhal mistrovi s prací. Zůstal v dílně dělat hlavně proto, že mu tam mistr nabídl možnost bydlení. Popravdě nebyl zvědavý žít na pavlačáku na Starém Brně s matkou a šesti mladšími sourozenci.

Přebývání v dílně skýtalo Žankovi i další výhody. Tu a tam si vypůjčil auto, co měli v dílně na opravu. Někdy také rád využil mistrovo náradí pro kamoše nebo na malou fušku.

A právě nyní přišla chvíle k využití této nesporné výhody. Byl rád, že ještě včera večer před hospodou dokončil opravu starého DKW, které museli řádně poštelovat. Otevřel vrata dílny a chvíli mu trvalo, než auto přivedl k životu. Ale nastartoval a raději nechal vůz nějakou dobu zahřívát.

Opatrně vyjel na úzkou vozovku a sešlápl plynový pedál. Po udaném povelu auto poskočilo a rychle vyrazilo vpřed. Ručička tachometru se komíhala okolo sedmdesátky. Žanek mířil na jih od Brna do Modřic.

Vycházející slunce, ten neúnavný zvěstovatel nového dne, mu šimralo levou tvář. Město se probouzí. Probírá se do dalšího jarního dne. V ulicích jsou již k vidění i lidé. Někteří stále znavení, jiní přes brzký čas čiperní. Smějící se i skleslí. Tváře mnohých jsou plné naděje přicházející s novým dnem.

Žanek se probouzejícím Brnem kochat nemohl. Musel spěchat, aby vše stačil vyřídit a byl včas zpátky v dílně.

Starý Rittich, sedlák a řezník v jedné osobě, se kterým Žanka seznámil starší brácha Tonda, už byl na nohou a v pilné práci. Boural hovězí, a když Žanka zmerčil, hned na něj volal: „Pozdrav pánbů, to sou k nám hosti! Kde máš teho dacana Tonda, eště žije?“

Žanek na jízlivou poznámku nereagoval. „Hospodáři, posílá mě mutra, šest harantů neco zbodne. Tadyk mám seznam. Co to bude stát?“

Sedlák připravil maso a zabalil ho Žankovi do novin a papíru.

Žanek na půl huby poděkoval a na odchodu utrousil něco o drahotě a taky řekl: „Jo, a Tonda je na šestatřicet metrů v kameňu, tož se tady dlouho nevokáže.“

Rychle nastartoval a maximálkou se hnál Vídeňskou ulicí na Staré Brno k matce. Na pavlači jej udeřil do nosu tradiční oděr společných hajzlů mísící se s dýmem z roztápěných kamen a sporáků. U vchodu do matčina bytu jej přivítalo pověšené prádlo sušící se na šňůře a ryk mladších sourozenců. Žanek, jinak zapřísáhlý ateista, se v duchu pokřížoval a děkoval Bohu, že už tady nežije.

Pozdravil se s matkou a k bratrům a sestřám ve věku osm až šestnáct roků prohodil: „Šmarjá, co tady vyjete jak kojoti na prérii, dyť už nejste malí haranti. Je vás slyšet na celej barák. Matka z vás zblázní...!“

Sourozence viděl rád, ale spěchal víc, než bylo zdrávo. Některé z těch, jež se na něj nejlíže lepili, pohladil po hlavě nebo vykrákal za vlasy.

Jeden přes druhého se překřikovali: „Cos nám přines, brácho? Jak se máš? Svez nás zase někdy automobilem!“

Žanek nedbal a začal vybalovat na vsi zakoupené maso: „Mámo, tady máte ten flajš, ale ten vyříduch chce za to čím dál větčí love. Navíc bráchovi dělal cenu, páč měli svoje různý kšefty, ale po mně chce víc, zvlášť poté co Tonda bručí v kameňu. Já mu rozhodně na ruku nepudu, nechcu dopadnout jak brácha. S tym je konec.“

Usmívající se matka mu dala jednoznačně za pravdu a spokojeně si prohlížela dovezené maso.

Žanek matku objal a sliboval: „Mámo, neboj, já seženu jinej zdroj, vod teho Ritticha už flajš brat nebudem.“

V poklusu slyšel ještě matku na pavlači děkovat: „Jo, a přídi v nedělu na voběd, bude polívka i maso, dondi určitě!“

Žanek skákal po schodech, jak to dělal, když byl děcko, a spěchal zpátky do dílny. V duchu si huboval, že nevyjel aspoň o půlhodiny dřívě.

Už z dálky viděl dílnu s otevřenýma vratama a mistra s rukama v bok. „Kurvadrát,“ ulevil si potichu.

Mistr Novotný hned začal: „Kde líceš, Hans? Nevíš, že starej Weidenhofer je tu každou chvílu a bude se ptát po svém dékávku? Slíbili sme mu to už na sobotu a dneska je pondělí. Eště aby tě negde viděl, jak se pán vozí po štatlu...!“

„Brýtro, pane mistr,“ nenechal svého šéfa dál sakrovat Žanek a hned pokračoval, „já sem na tý Weidenhofrový mašině vyšíval dlouho do večera. Tak sem si říkal, že než mu to ráno předáme, že udělám próbefárt, ať zkusím, esli je vopravdu v richtiku na předání.“

„Tož, to je iná Žanku, jasné, máš recht,“ přestal se mistr chmuřit a zajímal se, zda problém je již na autě v pořádku opravený.

Jakmile postavili vůz do dílny a Žanek jej přeleštil, veškeré vrásky z mistrova čela definitivně zmizely.

Mistr se pohodově obrátil na Žanka, který rovnal v dílně náradí: „Žany, pozdravuje tě ta moja. Posílá ti kus moc dobré bábovky. Poď, dáme si bábovku, a já nám uvařím moccu, ať nám ten den voňavě začne a líp se nám dělá. Stejně určitě eště ani nesnídals.“

Po moučnicku paní Novotné se jen zaprášilo. Při dopíjení silné černé kávy se objevil majitel spraveného vozu.

„Servus borci, tak jak to vypadá?“ halekal na ně notně ještě kus před dílnou starý Weidenhofer.

Životem proškolený bývalý hokynář se po vyzkoušení automobilu a zaplacení opravy v dílně posadil u kafe od mistra Novotného. Střídavě si vlevo a vpravo kroutil svůj mohutný prošedivělý knír a začal oběma mechanikům vyprávět: „Chlapi, minulej tejden sem byl za famílijou v Německu. Víte, jak sem vám vonehdá povídal, že brácha žije u Koblenca. Tam se dějou věci. Mám z toho takovej divnej pocit. To nedopadne dobře...“

„Myslíte toho s tym knírkem, toho Hitlera?“ vpadl mu do řeči nedočkavý Žanek.

„Na klar, Herr Hitler, jawohl, mladej,“ pokračoval zatím s klidem starý pán. „Byl sem tam vlakem a všude kolem trati, kam se podíváš, samá fangla s tým jejich hakenkrojcem a všude na nádražích a v uli-

cách hnědý a černý uniformy. To hlava nebere. Nekeří sou úplně fanatici a teho svýho knírkatýho fýrera maj na vobrázku vedle Panenky Marie... Šílený, dokonce aji můj brácha vlezl do tý jeho partyje NSDAP a nosí se v hnědý košili a černejch holinách jak páv!“

Weidenhofer, nyní již s pořádným vějířem vrásek na čele, se na chvíli odmlčel a ponořil do hluboko v hlavě ukrytých myšlenek a pak pokračoval: „Tady v Brně žijeme Čech, Němec, Žid vedle sebe. Žij a nech žít. No, není to pravda?“

„Máte recht, sousede, jasné!“ přitakal mu mistr Novotný.

Weidenhofer, nyní již evidentně rozčilenější, mluvil dál: „Ale, co se děje tam s Němcama židovskýho původu, to je šílený. Považte, zakázali u nich sňatky mezi árijci a neárijci. Mají jakýsi nařízení vo vochraně krve. Židi tam sou jednoduše lidi nižší kategorie. Rozumíte temu?“

„Vážně? Je to možný, pane Weidenhofer?“ kroutil hlavou Žanek.

„Brácha se holedbal,“ pokračoval starý pán, „že se svojou stranou čistí Německo nejen vod komunistů, ale taky vod Židů, kriplů a bláznů. Ještě před pár lety tam bylo plno úžasnejch židovskejch krámků. Šak víte, jací sou to vobchodníci. A dnes? Zavřeno, nebo ty jejich kšefty má nekdo inej. Samozřejmě nekdo, kdo má tu správnou krev... Židy vyštvali z úřadů, z armády, vodevšad. Rozumíte tomu? A to sou normálně německý vobčani. Mraky Židů raději utekly a zbytek je prej v nějakých koncentračních lágrech. Jak jim to může projít?“ ptal se naslouchajícího mistra a Žanka. A hned povídal dál. „Dyť je to zvěrstvo, to je nelidský! Ten jejich ukřičenej Adolf si Židy prostě vybral za úhlavního nepřítele, kerej za všecko může. Francie a Anglie na to jen čumí. Ještě jim tam svět přidělí olympijský hry. Velmoci jen schůzujou a tlachajou. A v Německu zatím všecko čistí hnědej teror. To je svět, kurvafix! Po světový válce sem si myslel, že už bude klid, ale teď chlapi nevím, nevím... V každým případě, je to sice rodina, ale už tam nepojedu!“

„Myslíte, že to může vopravdu nakonec vohrozit i nás?“ ptal se zamyšlený a znenadání ustaraný Žanek.

„Chlapče, inu, možný je všecko... Však víte sami, kolik tady máme echt Němců. Ta Henleinova Sudetoněmecká strana si někdy vážně nevidí do huby! Henlein je u nás Hitlerova prodloužená ruka,“ prohlásil starý pán a dlouze se odmlčel. Hleděl skrze ty dva někam nepřítomně dozadu do regálů s nářadím a náhradními díly.

Pak se zahleděl směrem k mistru Novotnému a změnil raději téma: „Nechme tý špinavý politiky.“

Sáhl pro něco do své časem řádně ošlehané kožené aktovky a spustil: „Tuhle sem vám něco přivez. Hlavně asi tady mladýmu, ten je do závodů automobilů celej divej. Němci nasypali mraky peněz do motorizace země, staví dálnice jak diví. Nejraděj by posadili celej národ do automobilů. Ruku v ruce s tym de zaměstnanost, lidi sou při penězách, maj se líp. A jak se majou líp, maj taky víc rádi teho svýho fýrera Hitlera. Krize je zapomenuta. Sám brácha mi říkal, že se v životě neměl tak dobře jak teď.“

Ale k tem žurnálům. Sebral sem je bráchovému klukovi. Stejně je už měl přečtený,“ spiklenecky na ně Weidenhofer mrkal.

Žanek se mezitím začal dychtivě časopisy přehrabovat. Z automobilových žurnálů na něj vyskakovaly úžasné fotografie různých cestovních a závodních vozů. Červené, modré a stříbrné monoposty úžasně moderních tvarů si dychtivě říkaly o jeho pozornost.

Starý pán pokračoval v líčení zážitků z cest: „Tady Hans, vidíš ty stříbrný protažený ladný mercedesy. Tohle sou zas takový stříbrný ryby, co maj motor zvláště vzadu za jezdcem, to je nová německá značka Auto Union. Brácha se synovcem mi říkali, že ty fára viděli loni ve velký ceně Německa na Nürburgringu. Že prej je určitě definitivně u konce úspěšnej čas italskejch a francouzskejch závodniček.“

Do poutavého vyprávění zasáhl příjezd zákazníka, který potřeboval opravu pneumatiky. Mistr poslal Žanka nového klineta obsloužit.

Jak si v dílně bral vercajk, zahlédl mistra se starým pánem hlavami blízko u sebe se zakaboněnými tvářemi.

Žanek tomu nevěnoval pozornost a chvatně se pustil do díla, aby byl co nejdříve hotov a mohl začít podrobně studovat ty úžasné závodní vozy. Než se dostaví někdo další s porouchaným autem nebo motorkou, vyžadující jeho neodkladnou pozornost.

Den Žankovi uběhl mezi prací a prohlížením německých žurnálů jako splašený kůň.

Mistr se s ním loučil přáním hezkého zbytku dne a zajímal se, co bude Žanek v pozdním odpoledni dělat.

„Pane mistr,“ volal za šéfem Žanek, „musím valit na fotbal, máme zápas na Rybníčku.“

Slyšel ještě mistra, jak k němu při odchodu starostlivě volá: „A dávej při té kopané bacha, ať tě zas nekdo nezramuje, nechcu dělat v dílně sám. Zítra na shledanou!“

Bylo jarní odpoledne roku 1936.

3

Pozornosti pečlivého čtenáře patrně neunikla ustaranost dvou starších pánů z debaty v dílně mistra Novotného. Oba již podvědomě ze svých odžitých zkušeností tušili, že minimálně s Evropou a nejbližším okolím to jde od začátku třicátých let z kopce. A nejen to, dokonce že ten kopec začíná být stále strmější.

Není divu. Po světové válce se v Itálii objevuje fašismus, ke kterému začínají vzhlížet i v jiných evropských zemích.

Německý nacismus, vystrkující nejprve počátkem třicátých let nenápadně svoje růžky, už v Německu nabral obrátky a pod vedením Adolfa Hitlera pozvolna bobtnal do podoby děsivého masového šílenství.

I přes množství silně znepokojivých signálů, že se možná blíží největší evropská katastrofa, jsou evropští politici a intelektuálové stále neteční. Ti, co mohou, nekonají. Daří se jim propásnout jednu příležitost za druhou, jak zastavit hrůzostrašný německý nacionálněsocialistický režim včas...

Bruno všecek natěšen, ale také svírán nervozitou a nahlodáván červíkem pochyb, se po cestě svezl kousek tramvají.

Myšlenky mu hlavou létaly jako odbrzděné vagony. Ze stavu téměř mimo sebe jej dokázal probít jen neurvalý hlas konduktéra: „Hej, mladej, kdo bude platit?“

Bruno našmátral v portmonce měsíční traťovou jízdenku a se slovy: „Mám traťovku“ ukázal průkazku komisi se tvářící uniformě Společnosti brněnských pouličních drah elektrických.